

Nr 38.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående påbyggnad av
pediatriska kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrätt-
ningar i Lund; given Stockholms slott den 30 januari
1925.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Olof Olsson.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30
januari 1925.*

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
OLSSON, NOTHIN, HANSSON, LINDERS, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LE-
VINSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anför härefter:

Vid anmälan den 2 januari 1925 av ärenden angående regleringen av ut-
gifterna under riksstatens åttonde huvudtitel hemställde jag, att Kungl.
Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag
till påbyggnad av pediatrika kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrätt-
ningar i Lund, för ändamålet beräkna för budgetåret 1925—1926 ett extra
reservationsanslag av 143,000 kronor. Denna min hemställan blev av Kungl.
Maj:t bifallen.

Jag anhåller nu att få återupptaga denna fråga och vill härutinnan anföra
följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 1 saml. 32 häft (Nr 38.)

Ang. påbygg-
nad av pedi-
atriska klini-
ken vid Mal-
möhus läns
sjukvårdsin-
ningar i
Lund.

Ursprungligen fullgjordes den för medicine licentiatexamen föreskrivna tjänstgöringen i pediatrik allenast vid karolinska institutet. I och med tillströmningen till de medicinska studierna uppkommo svårigheter att utan tidsutdräkt bereda de studerande tillträde till den pediatrika kliniktjänstgöringen, och i anledning av en uppkommen fråga angående åstadkommande av ökade möjligheter för de tjänstgörande att fullgöra sina studier i pediatrik uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 9 oktober 1914 åt kanslern att låta verkställa utredning rörande möjligheten att vid universiteten i Uppsala och Lund fullgöra den för licentiatexamen föreskrivna tjänstgöringen vid pediatrik klinik. De båda universitetens svar på denna fråga utföll jakande. Det enda villkor av större betydelse, som härför uppställdes, var det, att medicinska fakulteten i Lund påpekade behovet att under sådana förhållanden få pediatrika kliniken utökad med en avdelning för späda barn på 15 sängar. I slutet av år 1916 återupptog fakulteten frågan: efter ytterligare undersökning av förhållandena och för att söka minska stockningen vid karolinska institutets pediatrika klinik tillstyrkte nämligen fakulteten i skrivelse den 7 november 1916, att sedan vissa provisoriska anordningar å pediatrika kliniken i Lund vidtagits, genom vilka åtminstone ett mindre antal spädbarn kunde mottagas, pediatrik tjänstgöring måtte därstädes anordnas med högst 8 deltagare i varje kurs. Emellertid betonade fakulteten den provisoriska karaktären av ifrågavarande anordning och förbehöll sig, att framdeles, så snart bättre konjunkurer föreläge, få återkomma till sitt ursprungliga förslag om tillbyggnad av en spädbarnsavdelning, varigenom ett större antal studerande på en gång kunde beredas tillfälle till den praktiska utbildningen i pediatrik, än vad då kunde bliva fallet. Kravet på en särskild spädbarnsavdelning betecknade fakulteten redan då såsom oavvisligt.

Med hänsyn härtill och då de yttre betingelserna för pediatrik tjänstgöring vid fakulteten i Uppsala ansågos vara för handen, utfärdade Kungl. Maj:t den 17 augusti 1917 kungörelse om viss ändring i medicinska examensstadgan, innebärande att den samtidigt föreskrivna tre månaders tjänstgöringen i pediatrik skulle få fullgöras ej endast vid karolinska institutets utan även vid ettdera universitetets pediatrika klinik.

1918 års sakkunniga för utredning rörande vissa frågor angående den medicinska undervisningen framlade ett numera förverkligat förslag, varigenom antalet studerande, som årligen hade att genomgå de kliniska tjänstgöringarna i medicin och kirurgi, ökades till 150. De sakkunniga berörde jämväl frågan, huruvida detta ökade antal tjänstgörande också kunde utan väntan få fullgöra de efterföljande tjänstgöringarna å alla specialklinikerna, så att ej en ny spärr där uppstode, men ansågo sig icke kunna framkomma med något direkt förslag i detta ämne. I sitt den 2 november 1920 avgivna yttrande över nämnda sakkunnigförslag framhöll fakulteten i Lund den oavvisliga nödvändigheten därav, att såväl utvidgning av undervisningslo-

kalerna som ock en utökning av själva barnsjukhuset komme till stånd, därest ökat antal studerande skulle kunna mottagas till den pediatrika tjänstgöringen. När dessa villkor bleve uppfyllda, ansåg fakulteten hinder ej möta att kunna mottaga 16 studerande till varje kurs eller 32 om året.

Sådana som förhållandena för närvarande äro, få 100 studerande årligen — fördelade i fyra kurser med 25 i varje kurs — passera karolinska institutets pediatrika kliniker. Vid fakulteten i Uppsala fullgöra årligen 24 studerande — två kurser med 12 i varje kurs — sin pediatrika tjänstgöring, och vid fakulteten i Lund finnes endast plats för 8 samtidigt tjänstgörande studerande eller efter två kurser årligen 16 studerande. Tillhoppa kunna alltså 140 studerande årligen vid karolinska institutet och de medicinska fakulteterna vid universiteten fullgöra den pediatrika tjänstgöringen. För att nu i stort sett nå upp till samma siffra, som gäller i avseende å tjänstgöringen vid de medicinska och kirurgiska klinikerna, har fakulteten i Lund sedan länge förklarat sig villig att, såsom ovan antytts, mottaga ett utökat antal tjänstgörande i pediatrik, men har såsom förutsättning härför uppställts krav på en utvidgning av pediatrika kliniken därstädes.

Sistnämnda fråga har nu blivit aktuell genom en av direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund till Kungl Maj:t ingiven den 24 september 1924 dagtecknad framställning i ämnet.

Denna direktionens framställning föranleddes närmast av en hänvändelse från medicinska fakulteten i maj 1922, däri fakulteten förhörde sig, huruvida direktionen icke skulle finna tidpunkten nu vara inne att utarbета fullständiga ritningar med kostnadsförslag för den tilltänkta utvidgningen av barnsjukhuset. Vid ärendets behandling i fakulteten den 31 maj 1922 yttrade professorn i pediatrik K. O. af Klereker följande:

Redan i mitt yttrande till fakulteten den 11 februari 1920 vid handläggningen av de sakkunniges »Betänkande och förslag angående vissa den medicinska undervisningen rörande frågor» framhöll jag, att de till- och nybyggnader av barnsjukhuset, som finge anses som en nödvändig förutsättning för en önskvärd ökning av antalet tjänstgörande vid härvarande kurser i pediatrik, jämväl måste anses innebära ett sjukvårdsintresse, varför bidrag även från landstinget borde kunna påräknas. Jag vill i detta sammanhang endast ytterligare understryka detta. Spädbarnsavdelningen i sitt närvarande provisoriska skick är synnerligen otillfredsställande i sjukvårdshänseende. Någon som helst isolering av spädbarnen är här icke möjligt genomföra; det har därför också nästan varit omöjligt begränsa dessa för alla vårdanstalter för späda barn så utmärkande endemier av kontagiösa luftvägsinfektioner, som utgöra en så stor fara för spädbarnen, särskilt de näringsrubbade, ofta omintetgörande alla näringsterapeutiska resultat och ej sällan förorsakande barnets död. För sjukvården måste det sålunda för visso anses som ett mycket trängande önskemål att snart få en ny, ändamålsenligt inrättad spädbarnsavdelning.

Genom inrättandet av den nuvarande provisoriska spädbarnsavdelningen har vidare utrymmet på avdelningen för de större barnen blivit minskat, så att på denna avdelning nu mera nästan ständigt överbeläggning äger rum

och inträdessökande ofta få vänta på plats. En utvidgning är sålunda av behovet påkallad.

Även om det var ett undervisningsbehov, som först föranledde inrättandet av en spädbarnsavdelning, lär väl ingen vilja förneka, att icke ett viktigt sjukvårdsintresse härigenom också förverkligades, vilket bäst framgår av den allt jämt stegrade efterfrågan på plats för sjuka spädbarn.

Direktionen uppdrog därefter åt stadsarkitekten S. Sörensen att utarbeta förslag till påbyggnad och förändring av kliniken. Detta förslag innebär en påbyggnad av sjukhuset med två våningar, varigenom platsantalet skulle utökas till 66 sängar, möjlighet beredas till ordnande av en spädbarnsavdelning, samt den nu till sjuksal använda föreläsningssalen frigöras, så att den åter kan användas till sin ursprungliga uppgift. Jag tillåter mig i övrigt hänvisa till de handlingarna i ärendet bilagda ritningarna och arbetsbeskrivningarna.

Klinikchefen professor af Klercker har beretts tillfälle yttra sig över detta förslag och tillstyrker detsamma på det livligaste, på samma gång han understryker det för sjukvården å avdelningen trängande behovet av denna förändring:

Utrymmet å sjukhuset är för närvarande synnerligen trångt och otillräckligt, och ej heller uppfylla anordningarna för övrigt i allo de krav man numera har rätt att ställa. Detta senare gäller närmast de för vården av de s. k. spädbarnen, d. v. s. i åldern före 1 år, använda lokalerna. Fortfarande disponeras för dessa den stora sjuksalen i norra flygeln, avsedd för 12 barn men oftast överbelagd, samt ett mindre rum för 4 barn jämväl i byggnadens norra avdelning. Denna anordning att i större salar sammanföra ett stort antal spädbarn är numera allmänt utdömd såsom synnerligen olämplig, framförallt med hänsyn till svårigheten för att icke säga omöjligheten att begränsa de för spädbarnen så ödesdigra luftvägsinfektionerna, som smitta från människa till människa. Den mest elementära fordran, som gärna kan ställas på en avdelning för sjuka spädbarn, är väl den, att möjlighet skall finnas att fördela dessa på ett flertal från varandra fullt avskilda salar, så att åtminstone en utgallring av å ena sidan barn med luftvägsinfektioner och å andra sådana, som på grund av deras nerkomna allmäntillstånd måste anses vara i alldeles särskilt behov av skydd, kan göras. Detta är med nuvarande anordning icke möjligt. Kläna och infekterade måste vårdas i samma rum med risk för de förra att ådraga sig en för dem i de flesta fall fatal luftvägsinfektion. Då år 1917 anordning vidtogs för vård jämväl av spädbarn, vilket förut endast mer undantagsvis ägt rum, beräknades denna för högst 8 barn, och var densamma av rent provisorisk karaktär, ämnad att så snart omständigheterna det medgäve ersättas av en särskild för spädbarnsvård inredd avdelning. Genom den stegrade efterfrågan har det emellertid icke blivit möjligt att begränsa platserna till detta antal, utan måste dessa ganska snart ökas upp till den nu i allmänhet rådande överbeläggningen, som gör ett längre kvarstående vid detta provisorium knappast försvarligt.

Även i övrigt är utrymmet å avdelningen trångt och otillräckligt. Så vill jag påpeka, att de båda anställda och för spädbarnsvården ofrånkomliga ammorna måst inhysas i ett litet trångt och till bostad alldeles olämpligt

rum i källaren. Genom det ökade antalet spädbarn har givetvis också intrång måst göras på utrymmet för de äldre barnen, och även i de för dessa använda lokalerna råder därför också nästan ständigt överbeläggning, och inträdessökande få ofta vänta på plats. Det ursprungligen som föreläsningssal avsedda rummet har fått apteras till sjuksal, och föreläsningarna måste hållas i ett mindre, ursprungligen för överläkaren avsett rum, som dessutom nu får tjäna som expeditjonsrum för amanuens och översköterska, undersökningsrum och väntrum för inträdessökande.

Genom det nu föreliggande förslaget torde alla dessa, här anmärkta, synnerligen kännbara missförhållanden på ett tillfredsställande sätt bli avhjälpda. Genom tillkomsten av en med avseende å utrymme och övrig anordning alla rimliga krav fyllande spädbarnsavdelning i en ny andra våning blir det tillbörligt sörjt för spädbarnen, på samma gång som alla sjuksalarna i bottenvåningen åter kunna disponeras uteslutande för de äldre barnen, varigenom sålunda överbeläggning och väntetid för dessa komma att upphöra. Den ursprungligen för föreläsningarna avsedda salen återgår till detta huvudändamål för att dessutom användas till expeditjonsrum och undersökningsrum. Genom en mindre ändring med trappan till bottenvåningen vinnes utrymme för en som väntrum användbar förstuga eller mindre hall. För ammorna inredes bostad på vinden. På grund av spädbarnsavdelningens ökade storlek blir givetvis även ett större mjölkök än det nuvarande erforderligt. Inredningen av detta i den redan av byggnadstekniska skäl förordade nya källaren under den norra flygeln kommer att på ett tillfredsställande sätt motsvara detta krav.

Naturligtvis innebära vissa av de nu föreslagna förändringarna icke blott ett sjukvårds- utan även ett undervisningsintresse. Så t. ex. i fråga om föreläsningssalen. Vad angår inrättandet av en spädbarnsavdelning så måste det fasthållas vid att härigenom ett mycket viktigt sjukvårdsintresse tillgodosågs. Detta framgår icke minst av den stegrade efterfrågan på platser för sjuka spädbarn, och det är också en känd sak, i huru hög grad sådana för huvudsakligen spädbarn avsedda anstalter som t. ex. Sachs'ska barnsjukhuset i Stockholm och Flensburgska anstalten i Malmö visat sig motsvara ett verkligt behov och tillvunnit sig allmänhetens förtroende.

Direktionen har vidare låtit uppgöra förslag till ändring och utökning av värme- och sanitärtekniska inredningar i sjukhuset vid dess föreslagna ombyggnad ävensom förslag till belysningsanläggningar m. m. inom sjukhuset. Till de härutinnan utarbetade förslagen jämte åtföljande kostnadsberäkningar tillåter jag mig allenast hänvisa.

Enligt verkställda beräkningar skulle kostnaderna för klinikens påbyggnad i överensstämmelse med den av direktionen antagna planen ställa sig sålunda:

De egentliga byggnadskostnaderna	kronor	137,477
Värme- och sanitära anordningar	»	82,575
Elektriska belysningsinstallationer m. m.	»	8,000
		<hr/>
	Summa kronor	228,052

Emellertid framhåller direktionen vidare i sin skrivelse, att en dylik utbyggnad av lasarettbyggnaderna även föranleder en utvidgning av ångcentralen, enär man redan dessförinnan kommit nära gränsen för ångpanne-

anläggningens kapacitet. Beträffande den utredning, som företagits i fråga om denna utvidgning, och det förslag, som härav framgått, hänvisar jag till en direktionens skrivelse bilagd orienterande beskrivning. Kostnaderna för ångpanneanläggningen hava beräknats till 57,807 kronor.

De uppgjorda förslagen har direktionen underställt 1923 och 1924 års landsting. Sistnämnda års landsting har nu beslutat anvisa *dels* förslagsvis 114,026 kronor till gäldande av kostnader för utförande av påbyggnad å barnsjukhuset, under förutsättning att ett lika stort belopp erhålles av statsmedel, *dels ock* förslagsvis 57,807 kronor till utförande av arbeten vid ångcentralen. Vidare har landstinget bemyndigat direktionen att å landstingets vägnar hos Kungl. Maj:t göra framställning om avlåtande av proposition till riksdagen om anslag av statsmedel till hälften av de kostnader, som beräknats uppkomma såväl för verkställande av påbyggnad av barnsjukhuset som för därav föranledda utökningsarbeten. Besvär över ifrågavarande landstingsbeslut hava icke anförts.

För fullgörande av nämnda uppdrag har direktionen i sin förberörda skrivelse den 24 september 1924 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1925 års riksdag äska ett förslagsanslag av 142,929 kronor 50 öre som bidrag till täckande av hälften av kostnaderna för påbyggnad av barnsjukhuset vid Lunds lasarett samt därav föranledd utökning av ångpanneanläggningen. Direktionen anför i skrivelsen bland annat:

Det nuvarande barnsjukhuset, uppfört under åren 1898—1899, togs i bruk på nyåret år 1900. Inom detsamma kan för närvarande, med ett till det yttersta utnyttjat utrymme, plats beredas för 44 sjuka barn. Då man redan vid byggnadens planerande förutsåg behövligheten i en nära framtid av utökning av platsantalet, gavs åt konstruktionen sådan form, som möjliggjorde påbyggnad av en eller två våningar.

Efter erinran om vad av direktionen åtgjorts för åvägabringande av förslag till sjukhusets utvidgning framhålles, hurusom det av direktionen och landstinget förutsatts, att riksdagen skulle befinnas villig att, i likhet med vad som varit fallet i fråga om samtliga de från och med år 1901 företagna utvidgningarna av vissa lasarettets kliniska institutioner, bevilja anslag av statsmedel till täckande intill hälften av kostnaderna. Direktionens och landstingets framställning om bidrag av statsmedel grundar sig på enahanda skäl, som vid föregående tillfällen åberopats och vunnit Kungl. Maj:ts och riksdagens beaktande, nämligen att den tilltänkta utvidgningen av lasarettet komme att såsom klinisk undervisningsanstalt tjäna ett betydelsefullt statsändamål.

Efter remiss har åt universitetsmyndigheterna beretts tillfälle att yttra sig i ärendet.

Medicinska fakulteten i Lund förordar på det varmaste lasarettsdirektionens anhållan under hänvisning till och under åberopande av ett utav professor af Klercker avgivet yttrande. I detta yttrande erinrar af Klercker, hurusom han upprepade gånger inom fakulteten givit uttryck åt den uppfattningen, att för en utökning av antalet tjänstgörande studerande å pedia-

triska kliniken en utvidgning av kliniken med en spädbarnsavdelning vore ett oavvisligt behov. Han påpekar vidare, att de nuvarande anordningarnas provisoriska karaktär icke kunnat undgå att göra sig på ett störande sätt gällande, och betonar särskilt olägenheterna för undervisningens vidkommande. En särskild föreläsningssal saknades; härtill måste för närvarande användas ett mindre, för överläkaren avsett rum, som dessutom finge tjänstgöra som expeditjonsrum för amanuens och översköterska, undersökningsrum och väntrum för inträdessökande, vilka missförhållanden på ett fullt tillfredsställande sätt avhjälpes genom det föreliggande förslaget. Detsamma möjliggjorde den önskvärda ökningen av antalet tjänstgörande i pediatrik, vilket behov sedermera tydligt framgått därav, att till kurserna städse fler aspiranter anmält sig än som kunnat antagas och som därför måst avvisas.

Direktionens framställning tillstyrkes vidare av det större akademiska konsistoriet, och i skrivelse den 25 oktober 1924 hemställer kanslern om avlåtande av proposition i ämnet till riksdagen.

I infortrat yttrande den 6 november 1924 har sedermera byggnadsstyrelsen förklarat sig icke hava något att för sin del erinra beträffande vare sig det föreliggande förslaget eller de för detsammans genomförande beräknade kostnaderna.

I utlåtande den 18 november 1924 har slutligen medicinalstyrelsen tillstyrkt förslaget.

Såsom framgår av vad jag nu anfört, är det närmast behovet av ett utökat utrymme å kliniken för att där kunna bereda plats för ett större antal tjänstgörande studerande, som drivit fram det nu föreliggande tillbyggnadsförslaget. Frågan härom är icke ny; den inrymmer i sig ett önskemål, som i nära tio års tid stått på dagordningen, och vars förverkligande blivit aktuellt i samband med den nyligen beslutade omläggningen av viss del av den medicinska studieordningen, vilken avser att bereda utbildningsmöjligheter vid de medicinska klinikerna för ett antal av 150 studerande årligen. Jag anser redan denna omständighet i och för sig vara för vår läkarutbildning av utomordentlig betydelse och håller för den skull före, att det är av vikt att söka undanröjda de hinder, som förefinnas härför. Lasarettsdirektionens förslag bereder emellertid ej endast möjlighet till utökandet av antalet tjänstgörande vid pediatrika kliniken utan åsyftar även andra förbättringar för den kliniska undervisningens vidkommande.

Är det med hänsyn till de intressen jag har att tillvarataga närmast undervisningens synpunkt, som för mig träder i förgrunden, bör dock ej förbises, att genom direktionens förslag även sjukvårdens krav blivit behörigen tillgodosedda. Jag kan i detta hänseende inskränka mig att hänvisa till klinikchefens yttrande i ämnet. De rena sjukvårds- och undervisningsintressena böra dock ej betraktas såsom skarpt skilda från varandra. Den kliniska undervisningen måste lida av att vara hänvisad till olämpligt an-

Departementschefen.

ordnade och i övrigt otillfredsställande lokaler, och fakulteten vinner en obestriddlig fördel att erhålla tillgång till ett sjukhus, som i avseende å sina yttre anordningar motsvarar högt ställda krav. Jag anser följaktligen fog förefinnas för statens ekonomiska medverkan till den ifrågasatta tillbyggnadens utförande.

Vid granskning av förslaget har jag icke funnit anledning till anmärkning; detsamma synes mig lyckligt tillgodose det dubbla anspråk — undervisningens och sjukvårdens — som det allmänna ställer på en klinik av nu ifrågavarande beskaffenhet.

Mot kostnadsberäkningarna har jag ej heller, lika litet som vederbörande myndigheter, funnit något att erinra. Desamma sluta på en summa av 228,052 kronor jämte kostnaderna för ångpanneanläggningen 57,807 kronor, tillhopa alltså 285,859 kronor. Landstingets beslut innebär, såsom jag förut erinrat, att av statsmedel skulle bestridas hälften av de kostnader, som beräknas uppkomma såväl för verkställande av påbyggnad av sjukhuset som för därav föranledda utökningsarbeten, d. v. s. 142,929 kronor 50 öre. Denna princip i fråga om kostnadernas fördelning har tillämpats vid de senast företagna utvidgningarna av lasarettets kliniker, och synes jämväl nu böra följas. Statsbidraget torde böra avrundas till 142,930 kronor.

I avseende å underhållskostnaderna för den sålunda utvidgade kliniken tillåter jag mig hänvisa till vad jag anfört vid anmälan den 2 januari 1925 av frågan om statsbidrag till driftkostnaderna för lasarettet i dess helhet.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att såsom bidrag till täckande av kostnaderna för påbyggnad av den pediatrika kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund samt för därav föranledd utökning av ångpanneanläggningen, allt i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag, för budgetåret 1925—1926 anvisa ett extra reservationsanslag av 142,930 kronor.

Till denna departementschefens av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

E. Meurling.